

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

HE 109/2024 vp hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto

Uudenmaan ELY-keskukselta on pyydetty lausuntoa talousarvion kohdista 32.50.03 ja 32.50.30. Lausuntoa on pyydetty myös KOTO24 -uudistuksen vaikutuksista kuntien kotoutumista edistävään työhön.

Kotoutumisen määrärahoja on leikattu tuntuvasti ja viimeisin leikkauksiin liittyvä lakiesitys on juuri nyt lausuntokierroksella. Säästöjen suuruudeksi on arvioitu 58 miljoonaa euroa ja niihin liittyen myös kuntien tehtäviä kotoutumisen edistämiseksi on vähennetty. Leikkaukset eivät kohdistu maahanmuuttaneille itselleen, mutta ne vaikuttavat merkittävästi niihin palveluihin, joita kunnat ja hyvinvointialueet voivat kotoutumisen edistämiseksi jatkossa järjestää. Samaan aikaan monet säästöt, jotka koskevat erilaisia etuuksia osuvat erityisesti niihin maahanmuuttajiin, joilla on suurimmat haasteet työllistyä. Kotoutumiseen käytetty määräraha on vuosittain noussut siitä alkaen, kun 90-luvulta lähtien maahanmuuttajien määrät alkoivat kasvaa. Nyt tehtävät määrärahojen leikkaukset ovat suuria ja olisi tarpeen tehdä kokonaisvaltainen selvitys siitä, miten kaikki näihin ryhmiin kohdistuvat päätökset vaikuttavat kotoutumiseen. Suomen väestönkasvu perustuu maahanmuuttoon ja esimerkiksi Uudellamaalla muualta Suomeen muuttaneiden tilanteella on merkitystä koko alueen elinvoimalle ja hyvinvoinnille.

Talousarvioehdotuksen selvitysosassa tuodaan esille, että erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajanaisten mahdollisuuksiin osallistua kotoutumis- ja kielikoulutukseen työllisyysedellytysten vahvistamiseksi. Myös talousarvioesityksessä on esitetty summa, joka on tarkoitettu maahanmuuttajaitien kotoutumiseen. Summa maksetaan kunnille osana valtionosuusrahoitusta. Samaan aikaan laskennallisista korvauksista on leikattu huomattavia summia ja niiden maksamisen aikaa on lyhennetty. Käytännössä kunnat ovat juuri laskennallisilla korvauksilla voineet järjestää esimerkiksi työmarkkinoiden ulkopuolella oleville maahanmuuttajavanhemmille erilaista toimintaa. Toiseen rahapussiin on annettu rahaa ja toisesta otettu, lopputuloksena rahoitusta on myös kotiäitien palveluihin huomattavasti vähennetty. Valtionosuudet menevät kuntien yhteiseen kassaan eikä myöskään laskennallisten korvausten käyttöä kunnissa voida mitenkään seurata. Jää siis täysin kuntien ja

24.10.2024

hyvinvointialueiden vastuulle, miten he kotoutumisen palveluita haluavat ja voivat pienentyvällä budjetilla järjestää.

Talousarvioehdotuksen säästöjä ei ole haluttu mm. laskennallisen korvauksen osalta kohdentaa kansainvälistä suojelua saavien monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon tai kotoutumiskoulutukseen. Kotoutumiskoulutus ei muilta osin kuulu ko. talousarvion kohtiin, mutta mahdollisuus järjestää eri puolilla Suomea riittävästi kotoutumiskoulutusta on kotoutumisen onnistumisen suurin haaste, kun uudet työllistämisalueet aloittavat työnsä. Esimerkiksi Uudellamaalla kotoutumiskoulutus on jo joitain vuosia ollut volyymiltaan ja rahoitukseltaan suurin työllisyyspalvelu. Maahanmuuttajien koulutuskokonaisuutta ollaan uudistamassa siten, että rahoitus tulisi yhdestä kanavasta. Uudistus vie kuitenkin aikaa ja kotoutumiskoulutusta on järjestettävä myös ensi vuonna. On olemassa suuri vaara, että kotoutumiskoulutuksen laatu ja riittävyys vaihtelee paljon eri paikkakunnilla ja yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua koulutukseen vaarantuvat. Työllisyysalueet hankkivat koulutusta eri tavoin ja raha ei tule riittämään kaikkeen tarvittavaan koulutukseen jo siitä syystä, että koulutusta hankitaan pienemmille volyymeille kuin aikaisemmin ja hankinta ei ainakaan siirtymävaiheessa ole kustannustehokasta.

Talousarvioehdotuksessa työperusteisen maahanmuuton määriä ollaan maltillisesti kasvattamassa vuosina 2025 ja 2026. Työhön panostetaan mm. kehittämällä Business Finlandin ja KEHA-keskuksen Work in Finland toimintaa, jolla tuetaan kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden kehittämistä, kohdemaaviestintää ja maakuvaviestintää. Palveluiden kokoaminen yhteen on varmasti ollut hyvä ratkaisu, jotta sekä työnhakijat että työnantajat saisivat mahdollisimman hyvin tarvitsemaansa tietoa.

Erityisesti maakuvaviestinnän osalta on viime aikoina kuultu paljon kriittisiä kannanottoja myös työnantajilta. Erityisesti on tuotu esiin, että lakimuutos, jonka perusteella työnperusteisesti Suomeen muuttanut joutuu työttömäksi jouduttuaan lähtemään maasta joko 3 tai 6 kuukauden kuluttua tilanteestaan riippuen on aiheuttanut paljon keskustelua. Uuden työn hankkimiseen annettu aika on monien mielestä liian lyhyt ja lähettää viestin siitä, että muualta tänne tulleet eivät ole tervetulleita suomalaisille työmarkkinoille. Lievennyksenä on säädetty, että henkilö voi työllistyä myös ns. työvoimapula-aloille, mutta esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työssä tarvitaan osaamista, jota kaikilla ei ole.

Vaikeimmassa tilanteessa ovat ne työllistyneet turvapaikanhakijat, jotka eivät saa oleskelulupaa. Hallitusohjelmassa on linjattu, että työntekijän oleskelulupaa ei voi saada, mikäli kyse on ns. kaistanvaihdosta. Kuitenkin henkilö on voinut työllistyä juuri työvoimapula-alalle ja hän voi olla työpaikallaan hyvin pidetty ja osaava työntekijä. Sekä henkilön itsensä että suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta olisi järkevämpää, että hän elättäisi itsensä jo hankkimallaan työllä kuin, että hänestä tulee kotimaahan paluumahdollisuuden puuttuessa ilman oleskelulupaa Suomessa oleskeleva paperiton henkilö.

24.10.2024

Talousarvioon sisältyvät leikkaukset vaikeuttavat kuntien, työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksia tehdä laadukasta ja vaikuttavaa kotoutumisen edistämiseen liittyvää työtä. Viimeaikaisiin lakiesityksiin on leikkausten lisäksi tai niistä johtuen myös vähennetty kuntien tehtäviä. Alkuperäisessä kotoutumislaisissa kuntien tehtävänä oli asettaa kotoutumiselle tavoitteita ja seurata niitä säännöllisesti. Nyt näitä velvoitteita on purettu säästöihin ja norminpurkuun vedoten. Kuitenkin kunnille olisi etenkin rahoituksen vähentyessä tärkeää suunnitella, priorisoida ja arvioida tehtävän työn vaikuttavuutta, rahoitusta ja asettaa uusia tavoitteita. Monet kunnat tekevätkin niin, vaikka valtion työhön ohjaamien määrärahojen leikkaaminen ei heitä siihen välttämättä kannusta.

Yksikön päällikkö

Jarkko Tonttila

Maahanmuuttopäällikkö

Jaana Suokonautio

Tämä asiakirja KEHA/71396/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/71396/2024 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Tonttila Jarkko 24.10.2024 08:27

Esittelijä Suokonautio Jaana 24.10.2024 08:34